

ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ИКОНОМИКА “ИВАН ИЛИЕВ”
БЛАГОЕВГРАД

Методически насоки и съвети
за представяне на темата за тормоза и насилието и за видовете
тормоз и насилие в
училище

Координационен съвет при ПГИ „Иван Илиев“ в състав:

1. Председател: Илия Вълчев – педагогически съветник

Членове:

2. Екатерина Бонева – Дамянова – зам. директор по УД
3. Милена Методиева – старши учител по предмети от философски цикъл
4. Елена Алексова – старши учител по география и икономика
5. Янка Стоянова – старши учител по история и цивилизация
6. Десислава Иванова – старши учител по английски език

Утвърждавам:.....

/подпис и печат/

Директор: Ася Бояджиева - Пенкова

Методически насоки и съвети

за представяне на темата за тормоза и насилието и за видовете тормоз и насилие в училище

Цел: Учениците познават различните видове тормоз и насилие, причините и последствията от тормоза и насилието и могат да дадат примери за тях.

1. Защо е важно темата за тормоза и насилието да бъде дискутирана с учениците?

Все повече зачестяват случаите на насилие, извършено от деца или над деца. Училището като място, в което освен ученето се случват и по-голямата част от социалните отношения на учениците, трябва да развива умения за общуване, справяне с рискови ситуации и разбиране на собствените емоции и чувства.

Учениците не винаги осъзнават ефекта от своите думи и действия и често не могат да разграничат как на пръв поглед безобидна игра прераства в тормоз или насилие, който може да нанесе трайни физически и/или психически вреди за жертвата.

Насилие и тормоз има във всяко училище. Но училищата се различават не по типа поведение или степента му на разпространение, а по това как се третира проблемът във всекидневната практика. Нашата роля в изграждането на успешна стратегия срещу тормоза, е обсъждането на тези въпроси с колегите ни, с ръководството, с учениците и с родителите. Като педагози трябва да провокираме задълбочена дискусия с учениците, която да доведе до истинско разбиране на тези понятия и до чувствителност към техните проявления.

2. Насоки как да представим темата пред нашите ученици

Важно е да се чуе мнението и опита на всеки ученик и да подсигури среда, в която никой да не се почувства обиден – някои ученици може би вече са били жертва или причинител на насилие и тормоз. Уважавайте и зачитайте личното пространство на учениците, за които това би могло да е болезнена тема и не биха желали да споделят. Можете да използвате някои от следните активности:

- **Общи насоки:**

Преди да започнете, коментирайте с класа, че **мнението на всеки е важно и че няма правилен или грешен отговор на задаваните въпроси**. Провокирайте реакции по темата, като се допитвате до опита на учениците и използвайте отворени въпроси, при които отговор с „да“ или „не“ не е достатъчен.

- **Помисли – обсъди – сподели** (работа в малки групи от 2-3 ученици)

Разделете учениците на малки групи. Дайте на всяка група различна тема на работа, като например: *Какво според вас е тормоз?*, *Какво е психически тормоз?*, *Дайте примери за кибертормоз*, *Къде е разликата между играта и насилието?* и т.н.

В самите групи всеки участник има една минута (или колкото е необходимо в зависимост от темата) да помисли за себе си, две минути за обсъждане в самата група (по двойки) и след това време за споделяне с класа. На база споделеното се извеждат нужните определения и примери за тяхното проявление. Техниката не отнема много време и може да се приложи няколко пъти в рамките на учебния час, като е важно да се формират нови

групи при смяна на темата. Работата в малки групи дава възможност на учениците да прилагат на практика различни умения за групово сътрудничество: активно слушане, емпатия, доброта, откритост за идеите на другия.

- **Брейнсторминг** (*мозъчна атака*)

Техниката често се използва в големи групи с цел бързо набиране на много идеи по дадена тема/въпрос. Може да разделите класа на 2-3 големи групи или да работите с целия клас. Дайте на всяка група флипчарт или запишете на дъската различните видове насилие и тормоз и дайте на учениците няколко минути да запишат по 3-4 примера под всеки вид. Фокусът е да се дадат максимален брой примери, като не се обръща толкова внимание на това дали наистина са по темата. След това на база споделяне на примерите с класа и обсъждането им може да извлечете дефинициите и да дискутирате с класа какви са причините и последствията за участниците от подобен вид поведение.

- **Казуси или истории**

Този метод включва представянето и анализа на инцидент, история или сценарий, който се е случил или би могъл да се случи. Той трябва да е прост и основан на реални факти. Добре е да подготвите няколко казуса, които да са реалистични за вашата среда, и да разделите класа на групи, като всяка да работи по отделен казус. Всяка група има време за запознаване и вътрешно обсъждане, а след това казусът и изводите от него се представят пред класа. Възможни въпроси към казуса биха били: *Говорим ли за тормоз в случая?, За какъв вид?, Какви са последствията за жертвата? и т.н.* Обсъждането на казуси/истории в групи дава възможност на всеки ученик да участва активно и да помисли какво би могъл да направи, ако самият той се озове в подобна ситуация.

- **Разиграване на роли/ролеви игри**

Ефикасен метод за моделиране и прилагане на практика на нови умения в една безопасна и оказваща подкрепа среда. Разделете класа на две или повече групи и дайте на всяка група задача да разиграе различен вид тормоз. Всеки в групата трябва да има роля – жертва, насилник, наблюдател и т.н. Дискутирайте впоследствие как всеки от „актьорите“ се е почувствал и попитайте „зрителите“ как биха постъпили на мястото на някой от героите. Тъй като разиграването на роли е много емоционално занимание е особено важно да се подчертае, че участниците играят своите герои, а не себе си. Ролевите игри позволяват да се преживее реална ситуация без реален риск. Питайте дали има желаещи да изиграят съответния герой и въведете следните основни правила: 1) *Не трябва да разкриват лична информация, която им е неудобно да споделят;* 2) *Не е позволен физически контакт или нагрубяване;* 3) *Актьорите не бива да използват реални имена.*

3. Допълнителни ресурси

Важно е работата по темата да продължи през цялата учебна година, за да има дългосрочен ефект. Може да се направи опит за адаптирането на различни ресурси и използването им в час, извън час и в свободното време, като например веднъж седмично обсъждане на казус от училище, табло на разбирателството, изложба на тема „Училище без тормоз“, филм с дискусия, информационни дейности, работна група или конференция на ученическите обединения, психо драма/форум-театър на чужд език и т.н.

Идеи и ресурси за допълнителни дейности могат да бъдат открити на:

- 1) „Класна стая без тормоз“ – наръчник за учители: <http://bit.ly/2x7bwy0>
- 2) „Онлайн тормозът“ – наръчник за учители: <http://bit.ly/2xPLQdb>
- 3) „Деца, родители и учители срещу езика на омразата“ – наръчник, съдържащ 10 примерни теми, които могат да се използват за работа с деца 1-4 клас в часовете по различни предмети: <http://bit.ly/2xI5kAQ>
- 4) Учебна тетрадка „Деца, родители и учители срещу езика на омразата“ – съдържа забавни задачи за децата, чрез които да се задълбочи разбирането им за различията и толерантността: <http://bit.ly/2fCrWbt>
- 5) „Случилище.бг“ – сбор от добри практики и материали по темата: <http://bit.ly/2xSlqY1>